

XÂY DỰNG CHIẾN LƯỢC HOẠT ĐỘNG CỦA CƠ QUAN THUẾ ĐỂ ĐẢM BẢO CHẤP HÀNH THUẾ

TS. ĐOÀN TRANH
Trưởng Đại học Duy Tân

Việc chấp hành thuế là nghĩa vụ của mọi công dân và doanh nghiệp đối với một quốc gia, nhưng không có nghĩa mọi đối tượng nộp thuế hay gọi chung là người nộp thuế chấp hành thuế một cách tự nguyện, đa số thường trì hoãn nộp thuế, tìm cách tránh thuế hoặc trốn thuế. Và chiến lược hoạt động của cơ quan thuế xưa nay vẫn dựa vào các hình thức cưỡng chế nhằm bảo đảm việc chấp hành thuế cao hơn. Tuy nhiên, điều này sẽ làm tăng chi phí của cơ quan thuế, và hình ảnh của cơ quan thuế không được thiện cảm đối với người nộp thuế.

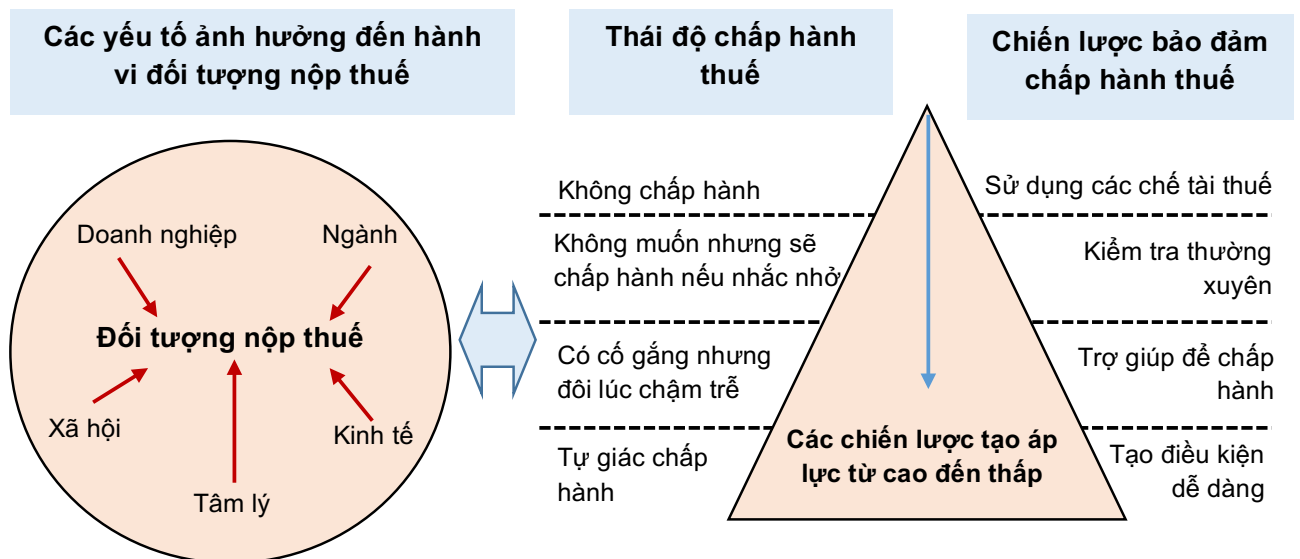
Hiện nay có một cách tiếp cận mới hơn trong việc quản lý việc chấp hành thuế dựa trên phân tích các nhân tố ảnh hưởng đến hành vi và thái độ của người nộp thuế.

Hình 1 phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến hành vi của đối tượng nộp thuế. Thông thường người nộp thuế bị tác động bởi 5 nhân tố cơ bản:

- Đặc điểm của doanh nghiệp (Business). Theo phân tích về hiện tượng chuyển giá của các doanh nghiệp FDI do VCCI thực hiện trong năm 2015, những doanh nghiệp có mức lợi nhuận cao thường có mức độ chuyển giá lớn hơn.

- Ngành hoạt động (Industry). Theo phân tích về hiện tượng chuyển giá của các doanh nghiệp FDI do VCCI thực hiện trong năm 2015, những doanh nghiệp của ngành tài chính, bảo hiểm, dệt may, cao su và nhựa là những ngành có dấu hiệu chuyển giá cao nhất.

- Yếu tố xã hội (Sociaological), kinh tế (Economic), và tâm lý (Psychological) cũng có tác động đến hành vi của người nộp thuế.

Hình 1: Mô hình phân tích trong thực hiện chiến lược hành động bảo đảm chấp hành thuế

Mô hình phân tích này gọi là mô hình BISEP do Diễn đàn Quản lý thuế của tổ chức OECD phát triển và được áp dụng tại các quốc gia thành viên của tổ chức này. Dựa vào cách phân tích này mà cơ quan thuế sẽ lựa chọn chiến lược hành động phù hợp cho mỗi hành vi tương ứng. Việc sử dụng các hình thức chế tài hoặc kiểm tra thường xuyên chỉ đối với các người nộp thuế có hành vi không chấp hành hoặc trì hoãn chấp hành; còn đối với các hành vi chậm trễ hay tự giác chấp hành thì cơ quan thuế phải tạo điều kiện dễ dàng nhất để người nộp thuế thực hiện nghĩa vụ của mình. Như hiện nay cơ quan thuế Việt Nam cho phép doanh nghiệp phát hành hoá đơn điện tử, sử dụng chữ ký điện tử, báo cáo thuế qua mạng hoặc nộp tiền thuế qua hệ thống thanh toán,... Tất cả những điều đó sẽ làm cho việc chấp hành thuế tăng lên. Điều này có các lợi ích như sau:

- Giảm được chi phí tuân thủ thuế của các doanh nghiệp;
- Giảm được chi phí quản lý của cơ quan thuế;
- Nâng cao hơn việc kiểm tra của cơ quan thuế đối với các doanh nghiệp;
- Tạo điều kiện dễ dàng để cơ quan thuế kết hợp nhiều hoạt động mà không nhất thiết phải tập trung vào một hoạt động chủ yếu nào.

Như phân tích ở trên, việc chuyển giá của doanh nghiệp phụ thuộc vào kết quả hoạt động của doanh nghiệp, vào ngành nghề doanh nghiệp đang hoạt động và vào môi trường kinh tế, xã hội cũng như tâm lý và văn hóa của đối tượng nộp thuế. Việc phân tích các nhân tố ảnh hưởng đến hành vi của đối tượng nộp thuế để từ đó lựa chọn các chiến lược hoạt động phù hợp là một những giải pháp quan trọng để nâng cao năng lực và giảm chi phí hoạt động của cơ quan thuế tại Việt Nam.